THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. WINBERG, Pres. & Gen. Mgr.

The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

PUBLISHED BY

CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.

251-253 Queen Street West — Telephone Adelaide 3967

SUBSCRIPTION RATES: $3.50 PER YEAR
SINGLE COPY 1c.

Entered as Second Class Mail Matter at G.P.O. Toronto, Ontario
January 22nd, 1913

110

ווערט בירגער

די טעג זוועט זיך ערעפנען די געזעצגעבערישע קערפערשאפט פון קענעדע, וואו עס ווערען פערפאסט אלע געזעצען פאר דער גרויסער און ברייטער קענעדע. עס וועלען זיך צוזאמענקומען די פארשטעהער פון פאלק און וועלען פערהאנדלען אלעס, אדער א גרויסען טהייל פון דעם, אורזם וועלכען דאס קאנאדער לעבען דרעהט זיך יעצט. וויפיעל עס זאל ניט זיין אויסצוזעצען געגען דער סיסטעמע פון פארטיי - רעגיערונג, מוז מען אבער דאך אנערקענען, אז די פערטרעטער פון פארלאמענט דארפען אנערכענט ווערען אלס פאלקס - פערטרעטער, אלס פערטרעטער פון די פערשיעדענע גרופען, וועלכע בעוואוינען קענעדע.

יענע פערטרעטער זענען אבער בלויז פון בירגער, און איך וויפיעל זיי זענען פערטרעטער פון בירגער, אזוי פיעל רעכנען זיי זיך מיט די לעצטע, און איך וויפיעל די אידישע אינוואוינער פון קענעדע זענען בירגער. איך אזוי פיעל רעכענט מען זיך מיט זיי. וואס קלענער דער צאהל בירגער איז צווישען אונז, אלץ זיכערער רעכענט מען זיך מיט אונז, און אלץ זייניגער רעכענונג דארפען מיר ערוואַרטען.

דער אידישער איינוואוינער פון קענעדע, וועלכער איז ניט קיין בירגער פונ'ם לאנד, מוז בלויז די פליכטען צוגלייך מיט אלעמען טראגען, האבען אבער א ווירקונג אויפ'ן לעבען זעלבסט, דאס קען ער בלייבט א פרעמדער.

ווילען מיר, אז מען זאל זיך מיט אונז רעכנען, אז מען זאל אונז בע־האנדלען, לויט זיי עס בעהערט צו אונז, מוזען מיר אויפהערען זיך צו בעטראכטען אלס פרעמדע, און ווערען בירגער פונ'ם לאנד, וואו מיר האבען אונזערע נייע היימען אויפגעבויט.

פאר א בירגער זענען אפען אלע טהירען פון פערטהיידיגונג, פאר א פרעמדען איז אבער אלעס געשלאסען און אפטמאהל מוז ער בלייבען הילפ־לאז דאן, וואן זיין בירגערטהום וואלט איהם געקענט בעשיצען.

די מעהרהייט פון די אידען אין קענעדע זענען געקומען אהער ניט צו וואוינען קיין מאג, קיין "קביעת ארעי", נאר דא זייערע היימען צו מאכען, און עס איז ניט נור אין זייערע פריוואטע אינטערעסען אז זיי זאלען ווערען בירגער פונ'ם לאנד, נאר דאס איז איך אין די אינטערעסען פונ'ם גאנצען אמהזשען ישוב.

שונאים האבען מיר איבערגעגוג פון פיעלע זייטען, מיר מוזען דא־רום זעהן אנצוזעונדען אלע מעגליכקייטען פאר זעלבסטפערטהיידיגונג, דאס קען אבער געשהען ווערען נאר דאן, וואן מיר זעלבסט זעלען אויפ־הערען צו קוקען אויף זיך ווי "פרעמדע", אין ווערען בירגער פונ'ם לאנד.

ווערט בירגער!

קראקאדיל-טרעהרען

דר. בערנהארד דערנבורג, האט זיך שוין פון לאנג אן בעקאנט גע־מאכט אלס דייטשלאנדס אגיטאטאר, וועלכער איז פאר זיין טהייהייט צו זיין פאטערלאנד געבעטען געווארען פון די פעראיינינגטע שטאאטען, אבצו־פאהרען.

וואס עס זוכען אויפצוטהאן די הינדענבורגס און די מאקענזענס אויף די שלאכטפעלדער מיט דער הילף פון די גרויסע קרופ - קאנאנען, זוכט עס צו דערגרייכען מיט דער הילף פון זיין פעדער און אראטאָרישע פעהיגקייטען מען זיין לעצטע אנקלאגע געגען ענגלאנד איז דיעזעס מאהל, "ענגלאנד איז געווארען א פערדעמהערין צו דער ווייסער ראסע" מיט דעם, וואס זי האט געבראכט שווארץ - הויטיגע און הינדוסען צו קעמפען פאר די עלליים.

די אפריקאנישע און אזיאטישע ראסען, איז זיין מיינונג, זענען בער הערשט געווארען דורך דעם, וויייל זיי האבען זיך געשלאגען פאר דער ווייסער ראסע. איהר געהאלטען פאר העכער פון זיך, און ניט געוויאוס, די אגזר אנצוגעהן מיט'ן מאדערנעם געוועהר. דער סך הכול איז געווען, אז זיי האבען אויף דער "ווייסער מאכט" געקוקט ווי א מלאך של חסד, און יעצט האט גענומען די זעלבע ענגלאנד, טעגבען דיי מאדערנע געוועהר אין די הענד אריין, און ארויסגעשטעלט זיי בעפאלען די ווייסע ראסע, און דער רעזולטאט וועט זיין, אז דער "ווייסער" וועט מוזען פאלען אין אנזעהן אין זיינע אויגען, און נאכ'ן איינזקעהרען זיך פון די שלאכטפעל־דער וועט זיין לאנג זיין, "אפריקא פאר די אפריקאנער, און אינדיען פאר די אינדיער".

אין דער לעצטער פראגע זיינער זאגט ער ניט ווילענדיג, דער געוועזע־נער קאלאניאל מיניסטער דעם גאנצען אמת פון דעם זאך. ניט קיין פראגע פון הומאניטעט איז דא, וואס די ווייסע ראסע ווערט אזוי ערנידריגט, נאר דאס וואס די שווארצע לערנען זיך איים אנצוגעהן מיט'ן מאדערנעם געוועהר, און דאס קען נאך ווערען א געפאהר פאר דער גאנצער קאלאניאל פאליטיק, און דארום רעדט עס דער געוועזענער קאלאניאל מיניסטער מיט אזוי פיעל ביטערקייט געגען ענגלאנד.

די יעצטיגע מלחמה צייבענט זיך איים מיט דו פיעלע ערקלעהרונגען וועגען הומאניטעט און גוטס, און מען ווארפט אפילו באמבעס פון זעפעלינען אויף פריעדליכע בירגער אין די אינטערעסען פון ישר. און אנ'ם גאנצען פונ'ם כלומרשטיגען ישר ווערט אויך ענגלאנד געשטעפעלט אלס פער־רעהערין צו דער ווייסער ראסע, ווייל זי בענוצט זיך מיט הינדוסען, אבל־וואהל נוצען דייטשלאנד וואלט געקענט ארויסשטעלען שווארצע סאלדאטען, וואלט זי זיך ניט ענטזאגט דערפון.

ווייגען קענען איך קראקאדילען, אבער זייערע טרעהרען זענען אין בלייבען קראקאדיל - טרעהרען, און דאס איז אויך מיט די אלע כלאגער וואס רים מען איז ניט ישר'דיג אין דער מלחמה.

מעיאר טשורטש און די אידען אין סיטי האל

פון שמש

דעם מעיארס סטייטמענט וועגען אידען נאך די עלעקשאנס. — הערען די אידען גלייך בעהאנדעלט ווי די ניט - אידען אין סיטי האל? — דעם מעיאהס סטייטמענט; אז מאס פאקטען ווייזען.

די האהלען זענען שוין פאריבער, די לעצטע וואך ווען עס האט זיך אזוי שטארק גערודערט, איבערהויפט ווייל עס איז געווען א אידישער מעיאר - קאנדידאט אין שוין אזעק אין דער היסטאריע, און איז שוין א זאך דער פערגאנגענהייט.

די קעמפיין אישוס זענען זיך צו־נאנגען ווי א רויך אין דער פאליטישער הימעל פון אונזער שטאדט רעגירונג איז געווארען א ביסעל קלאהרער.

אגס דאס צלייך ווארט: "צום זיעגער בעלאנגט דאס דויב", און הערבער איז ניט נוטשיג צו מאכען קיינע פירושים. איבער דעם זיעג פון די לעצטע עלעקשאנס אין ווען מרשים זענען יא נוטיג, זאלען עס טהון די וועלכע ווי־לען פון די לעצטע וואהלען עטוואס בע־ווייזען, אדער ארויסציהען פון זיי א מוסר השכל.

אלענפאלס, דאס איז ניט דער ציעל פון מיין היינטיגען שרייבען. עס איז דא א גאנץ אנדער זאך וואס עס פאדערט א בעמערקונג, דאס איז אונזער ניי - ער־וועהלטער, און אלטער מעיאר טשורטש.

עס איז שוין כמעט ווי א מנהג, אז די דער זיעגרייכער קאנדידאט פאר אלע־כען עס איז שטארטישען אמט, און סיי דער בעזיעגטער, דאנקען עפענטליך דעם געהערטען בירגער פאר דעם "סופארט", און ווי דער מנהג איז, זענען אלע קאנ־דידאטען, א סאג נאך די וואהלען ארויס עפענטליך דאנקען, יעדערער אויף זיין שטייגער.

אונזער מעיאר טשורטש איז אויך ניט געבליבען הינטערשטעלינג און האט אויך נגדענקט.

אין זיין דאנק האט ער אויך ניט פער־געסען די אידישע בירגער פון טארא־נטא, און אט וואס ער זאגט אין זיין דאנק

"מיין אפאענטס פאר דעם אמט פון מעיאר איז בלויז געווען דאס גע־צייג פון די "אנטיבעס" טרופען, און איך וואונדער זיך אויף די אידען וואר־רום זיי האבען ערלויבט וויינבערגען צו נוצען זייער וואוט פאר זיינע אייגע־נע ענגאיסטישע אינטערעסען. די אידען האבען אימער בעקומען א גליי־כע בעהאנדלונג אין סיטי האל".

דעם מעיארס ווערטער מוטיגען זיך ניט אין קיין פערטייטשונג, זיי ריידען גאנץ גענוג פאר זיך אליין.

וואס עס אבגעלאנגט זיין ערשטע ער־קלעהרונג בנונע מר. וויינבערגען, איז ניט נוטשיג זאגאר א ווארט צו זאגען.

מר. וויינבערג איז א איד מיט גאנץ ברייטע פלייצעס און א שארפע מוג און קען זיין שטערטעל אליין בעשטעהן עד קען איהם עטפערען אויף זיין אייגענעם אופן צו ער איז יא געווען האס געצייג פון דער אנטי בעקק, אדער בעסער געזאגט אנטי הידרא אפרומענס אדער ניט.

וואס עס אבגעלאנגט אבער דעם מע־יארס צווייטע ערקלעהרונג, אז די אי־דען האבען אימער בעקומען א גליכע בעהאנדלונג אין סיטי האל, איז שוין עפעס אן אנדער זאך.

א אידישער צלייך ווארט זאגט:

"חכמים הזהרו בחבריכם,"

א סיטי מעיאר דער טשיעף מעדזשיסטריים פון טארא־נטא ווערט אנגערופען, דארף זיין א גאנץ קלו־גער מאן, אבער לכל הפחות דארף ער וויסען וואס ער רעדט, און ניט זאגען, אבי אז דער וועלט ארויס געזאגט.

קען אונזער געהערטער סיטי מעיאר טשורטש אנזייזען אויף איין פאקט וואו אידען זענען אין סיטי האל בעהאנדעלט געווארען גלייך מיט ניט - אידען?

אויב דער סיטי מעיאר קען עס בע־ווייזען וועל איך דאן אראפ נעהמען פאר איהם מיין היטעל.

נאך מעהר, זאל דער סיטי מעיאר בעוויזען בלויז אין אין איינציגען פאל פון אידישען גלייכער בעהאנדעלונג אונטע דער גאנצער ציים פון זיין אדמיניסטרא־ציאן אין דאס וועט זיין גענוג.

אבער דער מעיאר וועט עס ניט קע־נען בעווייזען אין זיין ערקלעהרונג איז ניט מעהר ווי א זויפענבלאן.

נגכ־עהר, אלס איינער וועלכער האט פאר איינציג יאהר געהאט די ער־פאהרונג אין סיטי האל, וויל איך גאנץ אפען מאכען די בעמערקונג, אז ניט נור ווערען אידען גלייך בעהאנדעלט אין סיטי האל, זיי ניט - אידען, נור פערקעהרט, זיי ווערען בעהאנדעלט מיט פערגאכטונג.

אין זאל דער מעיאר פרובירען דאס אבצולייגענען, אויב ער רעכענט זיך מיט די אידישע שטימען, דאס אין שוין יעצט מעהר ווי זיכער, ווען ניט, וואלט ער ניט געמאכט דעם אויבענדערמאהנטען סטייטמענט.

דער רעזולטאט פון די היי - יאהרי־גע וואהלען האבען איהם געוויזען, אז ער האט ניט בעקומען קיין איין אמת אידי־שע שטימע (חץ פון איינציג מה יפית אידען, וועלכע האבען שוין לאנג פערלוי־רען זייער זעלבסט - רעספעקט) און ניט ווייניגער מיט ער זיך א רעכען טהאן מיט יענע 31 טויזענד אידישע נפשות וועלכע

האט פון סיטי האל געווארפען אידישע אר־בייטער ווי קייקלאך שניי, און סיטי האל בעאמטע האבען ביי אידישע ארבייטער גע־פארערט פאספארטען, און דעם געשטאלט פון סיטיזענס פיפערס אום צו בעקומען דאס רעכט אויף שאפען שניי פאר $2,50 א טאג. און האבען עס טאקע ניט בע־קומען) האט דער סיטי מעיאר אויף דאן בעהאנדעלט די אידען גלייך מיט אלע אנ־דערע בירגער?

פאר א סיטי מעיאר פון אזא שטארט־י טארא־נטא האט געפאסט ער זאל ווי־סען וואס ער רעדט, און זאגאר אין אזא צייט פון שמחה פאר גרויס נצחון, דארף מען אויף ניט פלווידערען.

די אידען - פון טארא־נטא האבען קיינמאהל ניט בעקומען קיין גלייכע בע־האנדלונג פון די שטארט בעאמטע און אינטעה מעיאר טשורטש'ס אדמיניסטרא־ציע געוויס ניט.

קעניגע און מענשען

(פעליטאן)

פון י. ראזען

צווישען אלע טהעמאס, וואס אויף האב מיר צוגערייט פאר הייגט, האב איך בעסער אויסערוועהלט די טהעמא פון מלכים.

כאטש איך בין, ווי איהר ווייסט קיין קעניג ניט, דאך זיילט זיך מיר עס־וואס זאגען היינט גראדע וועגען דיעזע ברואים.

און נעמאכט צו טראכטען האבען מיך צוויי עזקזעמפלארען: ווילהעלם און פעטער.

ווילהעלם דער קאיזער פון די דייט־שען וועלטער וועט לויט די בעריכטען פון די צייטונגען, ניט קענען זיינגען מעהר: "אך, דו ליעבער אוגוסטיע", און איך מיט "אך, וואהרום, איהר נעטטער, איז אונענדליך אלעס, אלעס, ענדליך אונזער גלוק נאר", ווייל ער געהט זיין לשון פערלוירען.

(ווילהעלם אהן לשון!!)

און פעטער דער קעניג פון די סערבען מיט רהומאטיזם.

די דאזיגע צוויי מושלים האבען מיך נעמאכט צו טראכטען וועגען קעניגע און דאס מענשליכע — אדער פערדיישע — אין זיי און וועגען מענשען און דאס קעניגלי־כע, דאס גרויסע און נעטליכע אין זיי.

א רחמנות, אמת?

ווילהעלם, דער וואס רעדט מעהר פון אלע דייטשען צוזאמען נעגומען, ווייל העלם וואס האט פערשפראכען ערדען געפא־לענעם דייטשען סאלדאטן אין דאלטאן א ספעציעלע רעדע פאר זיין נשמה, און ווערען אפיציער — צוויי רעדען, אט דיע־זער קעניג פון פערליערן זיין לשון!

א רחמנות, בנאמכות.

און איז דען ניט אויף קעניג פעטער א רחמנות? זאגט אליין. וואס פאר א פנים האט עס — וואס פאר א "שייפ" וואלט א קלאוק מאכער געזאגט — א קעניג מיט רהומאטיזם אין די פיס?

ניט בלויז אין די פיס פאסט ניט פאר א קעניג צו האבען "הארמאטעס", נאר אין קיין קעניג קיינערלייכען חלק.

א קעניג אזא דאך עפעס א קעניג!

אפילו שטארבען שעהמען זיך קעני־גע צו שטארבען ווי געוועהנליכע מענשען.

„א קעניג דארף שטארבען שטעהענ־דיג" האט לואי דער 14טער, פון פראנק־רייך געזאגט, פונקט ווי וועפאסיאן דער רומישער האט געטהון.

א פשוטא שוין אז דער רהומאטיזם מוז זיין אן אנדערער, א קעניגליכער, מיט א זייהענעם מיטצבען און מיט גאלד און זילבער געשטיקט.

און א קעניג אהן לשון!

וואס פאר א פנים האט עס?

און בפרט נאך ווילהעלם דער קייזער פון דייטשלאנד איבער אלעס.

גלויבט מיר, [illegible] ניט קיין קעניג מיין מיט יראת הכבוד און מיט ליעבע פאר'ן גרויסען קיינסטלער און רעגיסער.

גרויסע מענשען האב איך ליעב.

ווער זאגט עס אבער אז קעניגע זיי־נען גרויסע מענשען?

הייגרוך הייגע איז אויף זיין קראנ־קען בעט גרויס געווען.

ווי זעהט אבער אויס אן אלטער קעניג מיט רהומאטיזם?

ווען מיליטאן איז בלינד געווארען, האט ער געשאפען זיין גרויסע אויפ־עטער דער "פערלוירענער גן עדן" און ער איז נאך גרעסער געווארען. וואס וועט ווילי־העלם שאפען ווען ער וועט שטום ווערען?

אין פראנצויזישען איז פאראן א פראַ־זע: "קור די רוא פעיטא" דער הייף פון בעטלער - קעניג משום מעשה שהיה;

עס האט אכאל עקזיסטירט אין פראנ־קרייך א פעראיין פון — אביזיים" און שנארער. דער הויפט מאכער זייערער האט זיך גערופען דער בעטלער קעניג, אדער ווי ואנטייל וואלט איהם גערופען דער קעניג פון די שנארערס.

ווען נאט העלפט און נאך איינינע אזעלכע "נדולים" וואס זיינען ניט וועניג שולדיג אין דער איצטיגער גרויסער איי־ראפעאישער בלוט באד וואלטען פערלוי־רען דער דאס לשון א צווייטער די ראזה, און א דריטער זיין קנעלונג און א פערטער וואלט ניט פערלוירען נאר געקראגען: רהומאטיזם און א פאר הויסערס און נאך אזעלכע ליעבע זאכען וואס נאט האט בע־שאפען אויף דער, די, דאס וועלט צו בער־זיסען דאס לעבען פון דער בלום פון דער שעפונג, דעם מענשען, און עס וואלט געווען די פאפערסטע צייט פאר זיי צו גרינדען א פעראיין פון ג ע ו ע ר ט ע נ ע און ווילהעלם וואלט דאן אהן לשון געווען דער רוא פעיטא, דער קעניג פון די שנארערס פאר עקסעלאנס.

איהר וואלט זיך שטארק געווארנט?

איך נאר ניט.

רבותי, איך זעה אין דעם אן אבע אלהים!

נאט האט געזאגט צו דער וועלט

דורך דער ציוויליזאציאן. דורך דער קולטור, דורך דער וויסענשאפט:

מענשען קינדער, נעמט! נעמט צו לעבען אייך ווי חיות. לעבט ווי ברי־דער, און זייט גלוקלעך.

איך לאז אייך פרייי צו פליהען הע־כער פון די וואלקען, צו הערען אויף טויז זעגדער מיילען, צו לאזען בירושה אויף הונדערטס דורות אייערע זוסע און קלינגענדע שטימען, נאר, קינדער מיינע, לעבט שעהן. לעבט ווי ברידער. און, די היפ־זאך זייט איינענע בעלי בתים. וואס טויגען אייך די ווילהעלמס מיט זייער גלייכען?

אזוי האט נאט'ס שטימע געקלונגען פון איין עק ווילטס ביז אין צווייטען. מענ־שיז האבען דיעזע געטליכע ווערטער גע־הערט. אויף ווערען אלע מענשען [illegible] ווי אבער דער [illegible] ער געווען.

צו פויל איז ער געווען אנצוגעהמען גייע פארמען פון לעבען

זיס איז אהם נאך געווען די ביקס, א ירושה פון זיידען, און מיט איהר דער ווילהעלמיזם און דער סוף — דיעזע בלוט־טיגע מלחמה.

און אויב איהר פערשטעהט אליין ניט אז דאס איז אצבע אלהים וועלען מיר האב־בען נאך א קעניג אין דעם שנארער פער־איין: הער וואן - שי - קאי, דער קאי דער זוגר מיט רהומאטיזם

וועג